

Rapportage

Onderzoek Effecten Werkdrukakkoord

DUO Onderwijsonderzoek & Advies

Irene van Bokhoven

Liesbeth van der Woud

Vincent van Grinsven

Utrecht, maart 2019

Postbus 681

3500 AR Utrecht

Telefoon: 030 263 10 80

e-mail: info@duo-onderwijsonderzoek.nl

website: www.duo-onderwijsonderzoek.nl

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING.....2

2 ONDERZOEKSOPZET 3

3 RESULTATEN 5

BIJLAGE - VERANTWOORDING RESPONS EN HERWEGING 12

1 INLEIDING

In februari 2018 sloten de vakbonden met de PO-Raad samen en onderwijsminister Arie Slob, het Werkdrukakkoord. Elke basisschool heeft dit schooljaar (2018/2019) recht op 155 euro per leerling in het kader van dit Werkdrukakkoord. In het schooljaar 2021/2022 kan dit bedrag oplopen tot 285 euro per leerling. De school mag zelf bepalen hoe dit bedrag te besteden.

Om inzicht te verkrijgen in de besteding van het extra budget voor werkdrukverlaging en de mogelijke effecten hiervan op de werkdruk hebben wij een onderzoek uitgevoerd onder leerkrachten in het PO.

In deze rapportage worden de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek beschreven.

2 ONDERZOEKSOPZET

Het onderzoek naar de effecten van het werkdrukakkoord is een kwantitatief onderzoek en is uitgevoerd onder leerkrachten in het basisonderwijs.

Onderzoeksmethode

Het onderzoek is online uitgevoerd in de periode van 21 februari t/m 4 maart 2019.

Het online veldwerk is als volgt verlopen:

- Voor het realiseren van de respons hebben we gebruikgemaakt van ons Online Panel Leerkrachten Basisonderwijs (een representatief panel met leerkrachten die regelmatig voor ons onderwijsrelevante online vragenlijsten invullen). We hebben uit dit panel een a-selecte steekproef getrokken van 800 leerkrachten.
- Deze 800 panelleden hebben een e-mail ontvangen met het verzoek de online vragenlijst in te vullen.

De technische realisatie van het online veldwerk is door DUO Onderwijsonderzoek & Advies in eigen beheer uitgevoerd en gemanaged.

Responsverantwoording

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de behaalde respons.

Onderzoeksgroep	Benaderd	Volledig ingevulde vragenlijsten	Responspercentage
Leerkrachten basisonderwijs	800	594	74%

De respons is representatief naar schoolgrootte, vakantieregio (Noord, Midden en Zuid) en denominatie (openbaar, rooms-katholiek, protestants-christelijk en overig). Zie de bijlage in dit rapport voor een nadere toelichting op de representativiteit van de respons.

Leeswijzer

In deze rapportage hebben we de resultaten zoveel mogelijk in grafieken weergegeven.

Van de antwoorden op de open vragen is waar mogelijk een 'rode draad' opgenomen in de rapportage.

3 RESULTATEN

Volgens het Werkdrukakkoord dient ieder schoolteam een gesprek te voeren over de knelpunten die werknemers ervaren met de werkdruk. In zo'n gesprek moeten ook de oplossingen worden bepaald die het schoolteam ziet voor de problemen. Dat vormt de basis voor het bestedingsplan.

Gesprek over knelpunten werknemers wel of niet gevoerd

Op de vraag of er in de periode '9 februari 2018 – tot nu' binnen het schoolteam een dergelijk gesprek is gevoerd (over de knelpunten die werknemers ervaren wat betreft hun werkdruk), zegt de overgrote meerderheid van de leerkrachten (86%) dat zij dit inderdaad is gebeurd. 11% van de leerkrachten geeft aan dat dit binnen hun schoolteam niet is gebeurd en 3% weet het niet.

Is er in de periode '9 februari 2018 – tot nu' binnen uw schoolteam een dergelijk gesprek gevoerd over de knelpunten die werknemers ervaren wat betreft hun werkdruk?

Aan de leerkrachten die aangaven een dergelijk gesprek niet te hebben gevoerd, is gevraagd aan te geven wat volgens hen de reden is dat dit gesprek niet heeft plaatsgevonden. De meest gegeven redenen dat dit gesprek niet heeft plaatsgevonden, zijn:

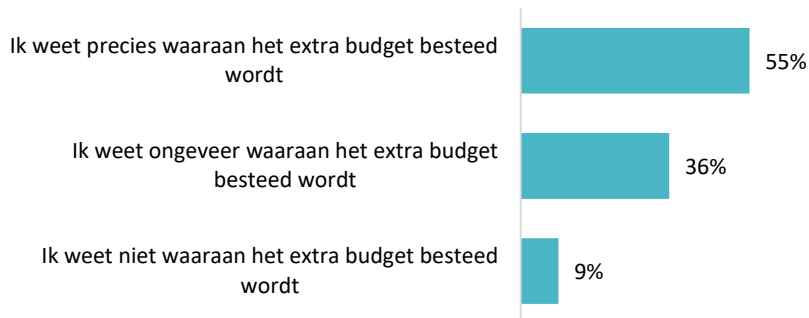
- Tijdgebrek, er waren andere zaken belangrijker/urgenter.
- Directie besluit zelf wat er met het geld gedaan wordt.
- Het gesprek gaat nog gevoerd worden.
- De mening van de medewerkers is op een andere manier gepeild.

Een aantal leerlingen geeft aan niet te weten wat de reden is dat het gesprek niet heeft plaatsgevonden.

Bekendheid met besteding van budget

91% van de leerkrachten weet (precies of ongeveer) waaraan hun school het extra budget besteedt of gaat besteden. 9% van hen is hiervan niet op de hoogte.

**In hoeverre weet u waaraan uw school het extra budget voor
werkdrukverlaging besteedt/gaat besteden?**

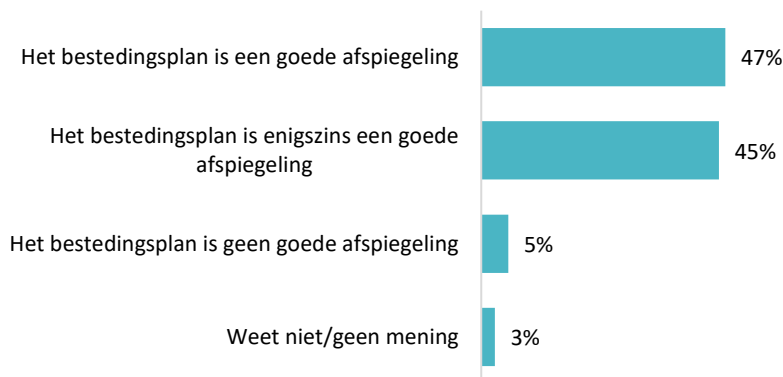

Is bestedingsplan afspiegeling behoefte schoolteam

Volgens de overgrote meerderheid van de leerkrachten die weten hoe hun school dit extra budget besteedt (n=544), is het bestedingsplan een goede afspiegeling van de behoefte vanuit het schoolteam (92%). 5% van hen vindt dat het geen goede afspiegeling is en 3% weet het niet/heeft geen mening.

In hoeverre is het bestedingsplan voor het extra budget voor werkdrukverlaging, naar uw mening, een goede afspiegeling van de behoefte vanuit het schoolteam?

Onder leerkrachten die weten hoe het extra budget wordt besteed (n=544)

We kunnen de toelichtingen van de leerkrachten op hun antwoord als volgt samenvatten:

Het bestedingsplan is een goede afspiegeling van de behoefte vanuit het schoolteam

- Er is goed geluisterd naar de wensen van het team.
- De voorgestelde maatregelen worden door het hele team gedragen.
- De maatregelen leveren daadwerkelijk werkdrukvermindering op.
- Het hele team profiteert van de voorgestelde maatregelen.

Het bestedingsplan is enigszins een goede afspiegeling van de behoefte vanuit het schoolteam

- Niet iedereen profiteert van de voorgestelde maatregelen, bijvoorbeeld omdat het geld besteed wordt aan het splitsen van een groep.
- De maatregelen zijn niet voldoende, er is nog steeds werkdruk.
- Het is prettig dat er iets gebeurt, maar het is geen structurele oplossing.
- Bij ziekte moet de extra leerkracht vervangingen doen.
- De directie heeft bepaald waar het geld aan besteed wordt.
- Onmogelijk om iets te vinden wat voor iedereen werkdruk verlagend is.

Het bestedingsplan is geen goede afspiegeling van de behoefte vanuit het schoolteam

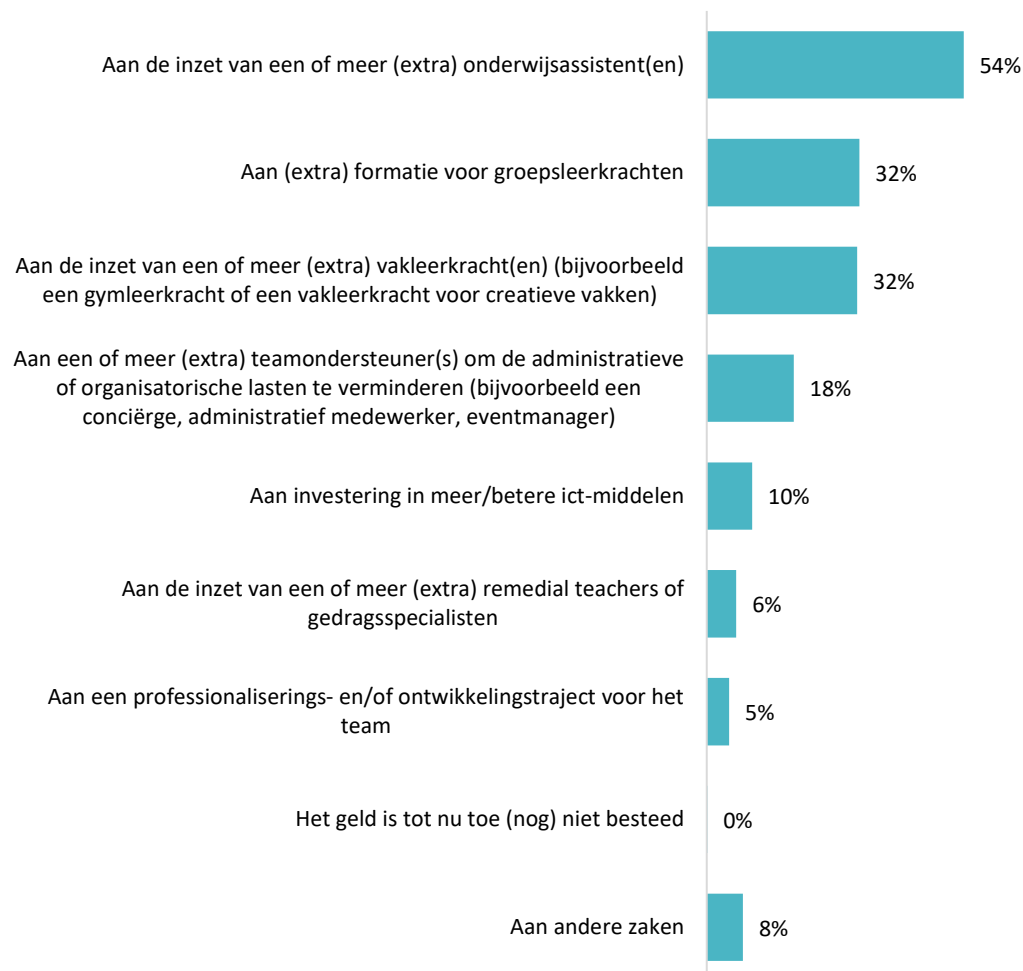
- Het is een druppel op de gloeiende plaat.
- Slechts enkele collega's profiteren van de maatregelen (bijvoorbeeld: extra handen in de onderbouw).
- Er is nog niks gebeurd.
- De maatregelen leveren geen werkdrukvermindering op.

Aan de leerkrachten die weten hoe dit budget wordt besteed is gevraagd waaraan de school het extra budget voor werkdrukverlaging uitgeeft. Een groot deel van de leerkrachten geeft aan dat dit extra budget wordt uitgegeven aan de inzet van (extra) onderwijsassistent(en) (54%), groepsleerkrachten (32%), vakleerkracht(en) (32%) en/of teamondersteuner(s) (18%). Ook zegt 10% dat het budget wordt gebruikt om te investeren in meer/betere ICT-middelen.

Waaraan geeft uw school het extra budget voor werkdrukverlaging uit?

Onder leerkrachten die weten hoe dit budget wordt besteed (n=544)

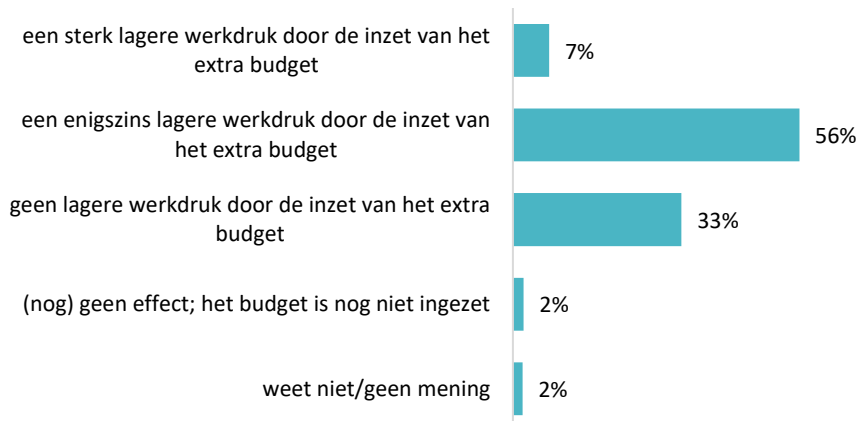
De meest genoemde 'andere' zaken zijn:

- Kleinere groepen.
- Extra (kleuter)groep.
- Invallen, zodat leerkracht tijd heeft voor administratie.

Aan de leerkrachten die weten hoe het extra budget wordt besteed, is gevraagd of de inzet van dit budget voor werkdrukverlaging effect heeft op hun persoonlijke werkdruk. 63% van hen zegt persoonlijk een enigszins tot sterk lagere werkdruk te ervaren door de inzet van het extra budget. 33% ervaart persoonlijk geen lagere werkdruk, 2% heeft geen mening en 2% geeft aan dat het budget nog niet is ingezet.

Heeft de inzet van het extra budget voor werkdrukverlaging dat in het kader van het Werkdrukakkoord is vrijgekomen effect op uw persoonlijke werkdruk? Persoonlijk ervaar ik...

Onder leerkrachten die weten hoe het extra budget wordt besteed (n=544)

De meest genoemde redenen waarom zij persoonlijk wel of geen lagere werkdruk ervaren, zijn:

Persoonlijk ervaar ik een sterk lagere werkdruk door de inzet van het extra budget

- Ik heb tijd om mijn administratie te doen door de inzet van vakleerkracht/extra handen in de klas.
- Door de inzet van onderwijsassistent/verkleinen van de groep heb ik meer tijd voor de leerlingen.
- Door de maatregelen werk ik minder in de avonduren/op mijn vrije dag.

Persoonlijk ervaar ik een enigszins lagere werkdruk door de inzet van het extra budget

- De maatregelen leiden tot werkdrukverlichting.
- Ik heb extra tijd voor administratie.
- Er is wel verlichting, maar ik ervaar nog steeds werkdruk.
- De werkdruk door zorgleerlingen blijf je voelen, ook met extra tijd voor administratie.
- De taken die rondom het lesgeven moeten gebeuren zijn nog steeds veel.
- De onderwijsassistent kan veel, maar niet alles.
- Bij ziekte wordt de extra leerkracht/onderwijsassistent ingezet als invaller.
- Niet iedereen profiteert van de maatregelen.

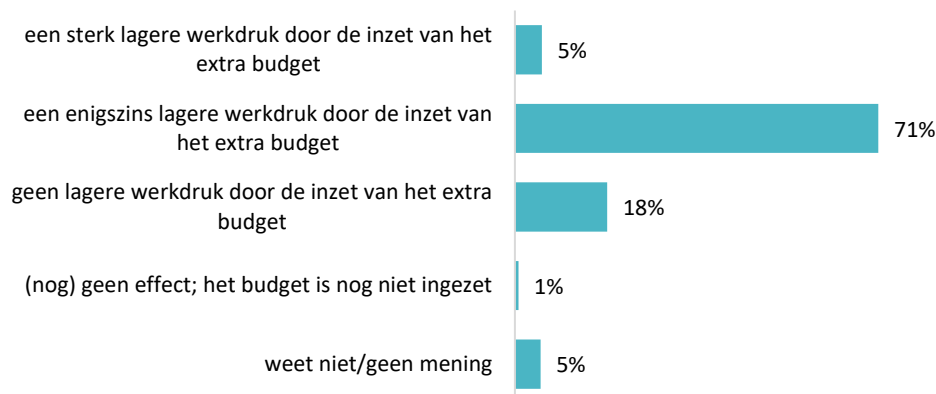
Persoonlijk ervaar ik geen lagere werkdruk door de inzet van het extra budget

- De extra maatregelen worden niet in mijn groep/bouw ingezet.
- De extra maatregelen worden niet op mijn werkdag ingezet.
- De inzet van een extra leerkracht/onderwijsassistent gaat vaak niet door wegens ziekte.
- Extra handen is prettig maar het voorbereidende werk is niet afgenomen.

Op de vraag of zij een effect van de inzet van dit extra budget merken binnen hun team, zegt maar liefst 76% van de leerkrachten een enigszins tot sterk lagere werkdruk te ervaren. 18% zegt geen lagere werkdruk binnen het team te ervaren en 5% weet het niet/heeft geen mening.

Merkt u binnen uw team een effect van de inzet van het extra budget voor werkdrukverlaging dat in het kader van het Werkdrukakkoord is vrijgekomen? Binnen mijn team ervaar ik...

Onder leerkrachten die weten hoe dit budget wordt besteed en waarbij het budget

De meest genoemde redenen waarom zij binnen het team wel of geen lagere werkdruk ervaren, zijn:

Binnen mijn team ervaar ik een sterk lagere werkdruk door de inzet van het extra budget

- Ook collega's hebben tijd om mijn administratie te doen door de inzet van vakleerkracht/extra handen in de klas.
- Ook collega's hebben meer tijd voor de leerlingen.
- Het werk wordt beter verdeeld.

Binnen mijn team ervaar ik een enigszins lagere werkdruk door de inzet van het extra budget

- Iedereen heeft wat extra tijd voor administratie door de inzet van vakleerkracht/extra handen in de klas.
- Er is vervanging als je ziek bent, dat verlaagt de werkdruk.
- De werkdruk is wel afgenomen, maar het is er nog steeds.
- Er is meer tijd om individuele leerlingen te begeleiden.
- Niet iedereen profiteert van de extra maatregelen.

Binnen mijn team ervaar ik geen lagere werkdruk door de inzet van het extra budget

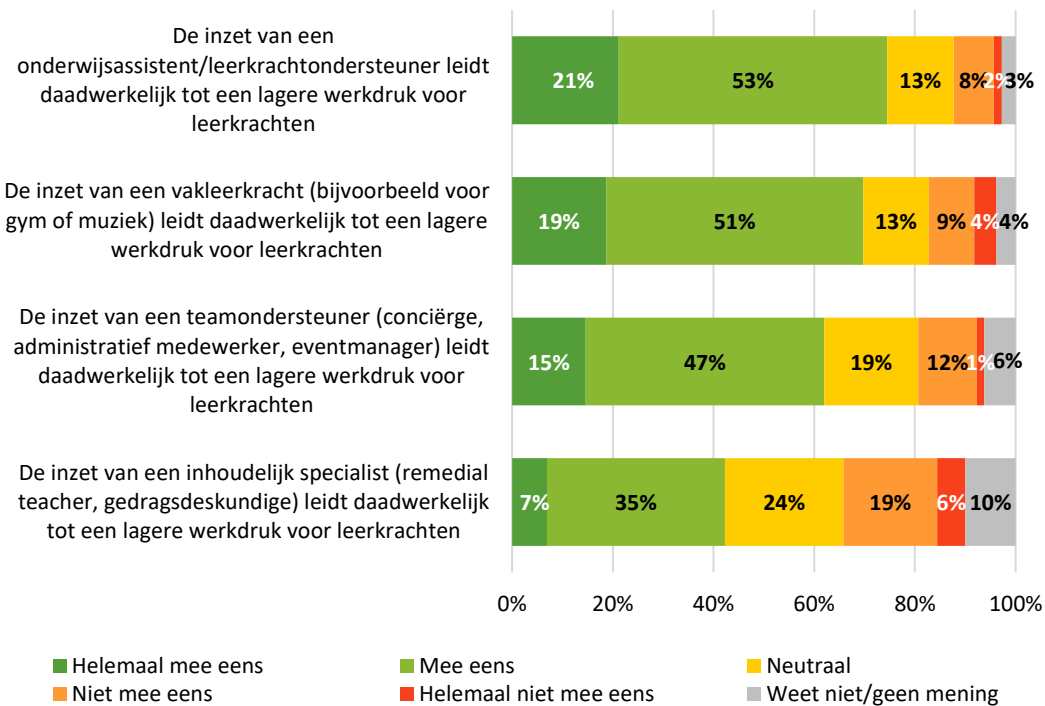
- De maatregelen voldoen niet voor iedere collega in een behoefte.
- De extra leerkracht wordt ingezet bij ziekte in plaats van voor werkdrukverlaging.
- Lang niet iedereen profiteert van de extra maatregelen.
- Er komen weer nieuwe werkdrukverzwarende zaken voor in de plaats.
- Het begeleiden van onderwijsassistenten kost ook tijd.

Vervolgens is een aantal stellingen voorgelegd over de effecten van het werkdrukakkoord.

De meeste leerkrachten zijn het (helemaal) eens met de volgende stelling(en):

- De inzet van een onderwijsassistent/leerkrachtondersteuner, vakleerkracht en/of teamondersteuner leidt daadwerkelijk tot een lagere werkdruk voor leerkrachten (respectievelijk 74%, 70% en 62% is het hier (helemaal) mee eens).

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen:

Tot slot is een aantal stellingen voorgelegd over de werkdruk in het algemeen.

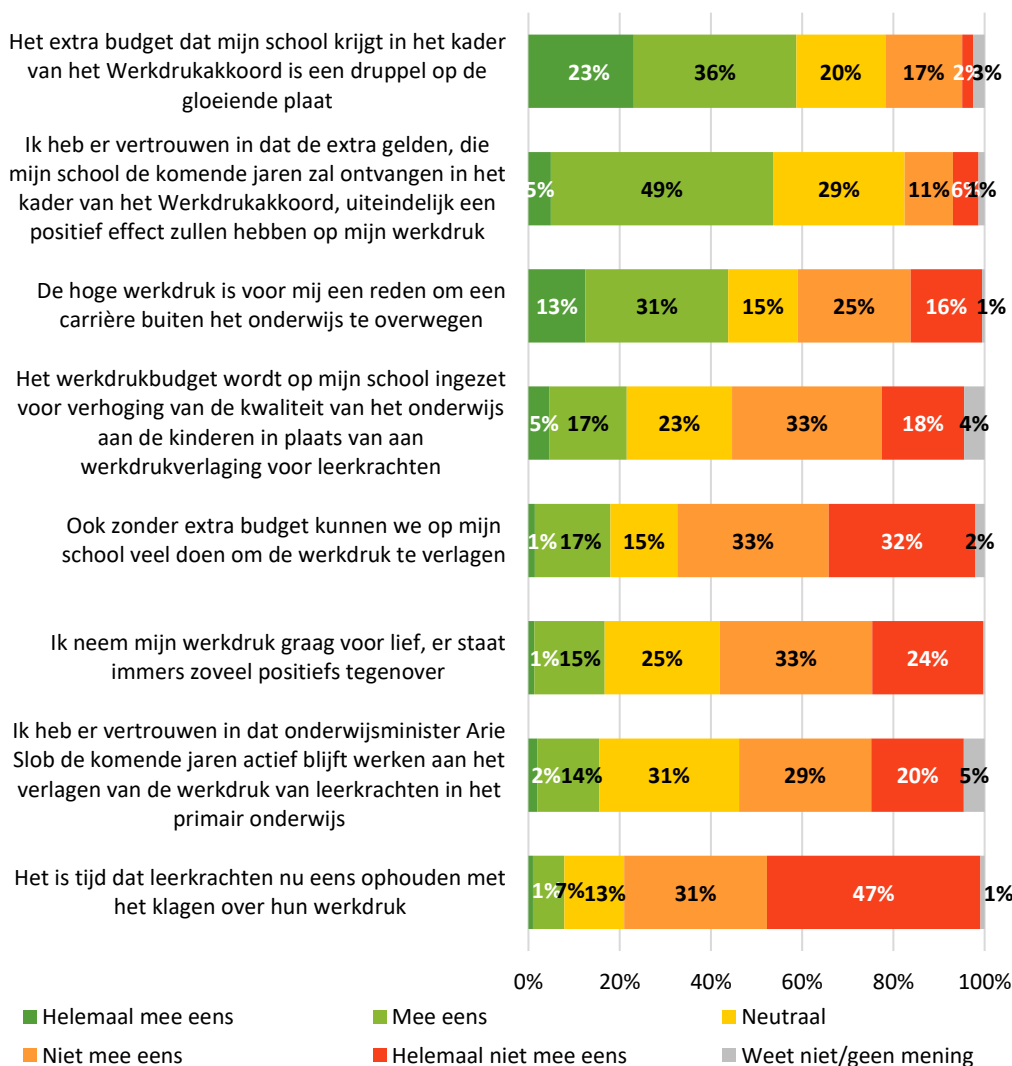
De meeste leerkrachten zijn het (helemaal) eens met de volgende stelling:

- Het extra budget dat mijn school krijgt in het kader van het werkdrukakkoord is een druppel op de gloeiende plaat (59% is het hier (helemaal) mee eens).

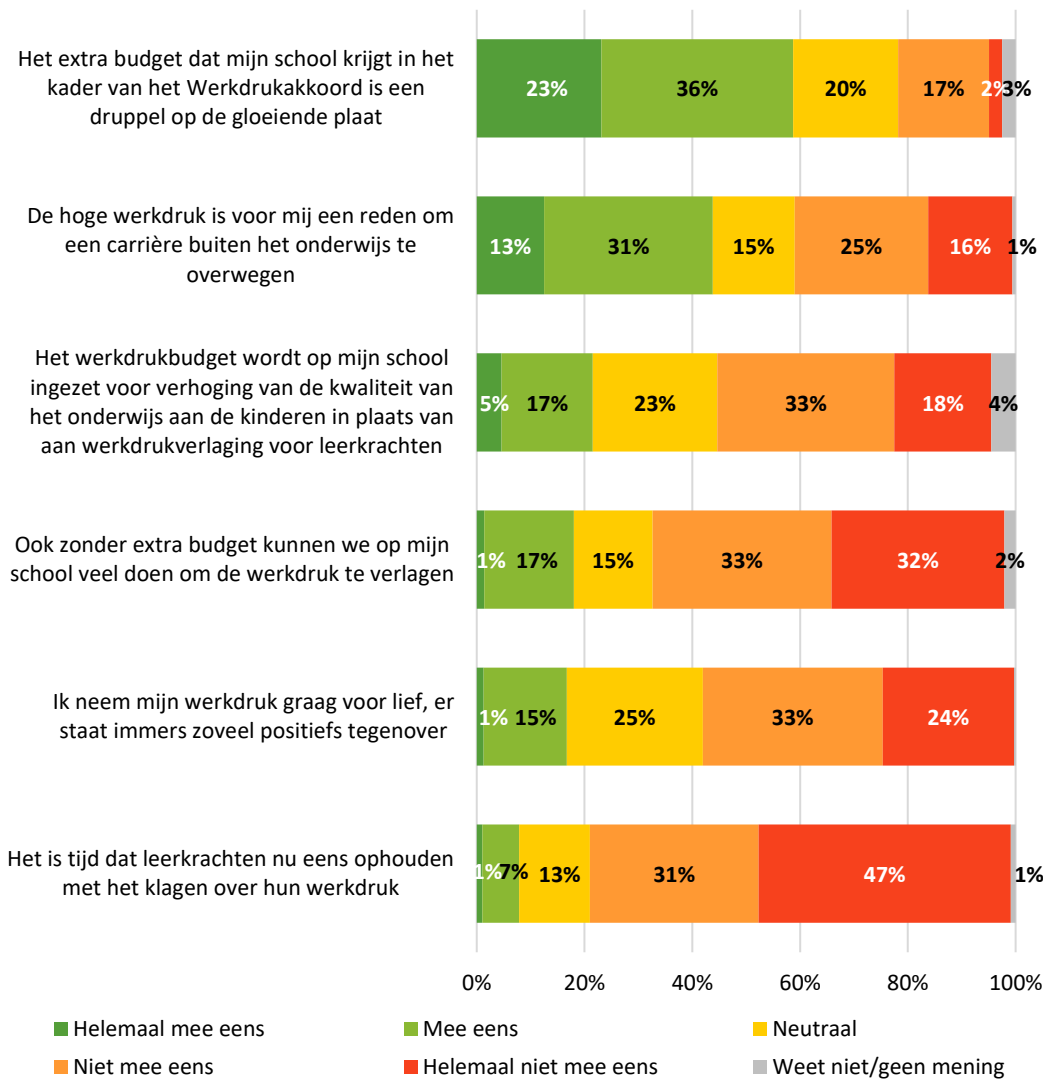
Met de volgende stellingen is minimaal 65% van de leerkrachten het (helemaal) oneens:

- Het is tijd dat leerkrachten nu eens ophouden met het klagen over hun werkdruk (78% is het hier (helemaal) mee oneens).
- Ook zonder extra budget kunnen we op mijn school veel doen om de werkdruk te verlagen (65% is het hier (helemaal) mee oneens).

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen:

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen:

BIJLAGE - VERANTWOORDING RESPONS EN HERWEGING

De gerealiseerde netto-respons van leerkrachten is vergeleken met de populatie voor de kenmerken denominatie, vakantieregio en schoolgrootte. Verschillen van de netto-respons ten opzichte van de populatie zijn door middel van een herweging geëlimineerd (zie de laatste kolom).

De respons op de kenmerken denominatie, vakantieregio en schoolgrootte ziet er als volgt uit:

Kenmerk	Verdeling in de netto-respons leerkrachten n=594	Werkelijke verdeling basisonderwijs	Wegingsfactor leerkrachten
Denominatie			
Openbaar	29%	35%	1,22
Protestants-christelijk	29%	24%	0,84
Rooms-katholiek	31%	28%	0,92
Anders	12%	13%	1,08
Vakantieregio			
Noord	40%	40%	1,01
Midden	28%	30%	1,07
Zuid	32%	30%	0,93
Aantal leerlingen			
200 leerlingen of minder	45%	59%	1,30
201 leerlingen of meer	55%	41%	0,75
<i>Totaal</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	

Om inzicht te geven in de nauwkeurigheidsmarges die op elk steekproefonderzoek van toepassing zijn, is een tabel opgenomen waarin bij verschillende netto-respons-aantallen de bijbehorende nauwkeurigheidsmarges zijn vermeld. Hierbij is uitgegaan van een betrouwbaarheid van de resultaten van 95% (betrouwbaarheid = de mate waarin bij herhaalde meting dezelfde resultaten worden verkregen).

Netto-respons	Uitkomst 50%-50%	Uitkomst 75%-25%	Uitkomst 90%-10%
350	5,2%	4,5%	3,1%
500	4,4%	3,8%	2,6%
594	4,0%	3,5%	2,4%
700	3,7%	3,2%	2,2%
850	3,4%	2,9%	2,0%

Toelichting op de tabel

Bij een netto-respons van $n=594$ dient er bij een uitkomst van bijvoorbeeld '75% van de leerkrachten basisonderwijs is het wel eens met stelling dat de inzet van onderwijsassistenten leidt tot een lagere werkdruk en 25% niet' (=fictief) rekening mee te worden gehouden dat de werkelijke percentages zullen liggen tussen:

- *is het hiermee eens: 71,5% (75% -/ - 3,5%) en 78,5% (75% + 3,5%);*
- *is het hier niet mee eens: 21,5 (25% -/ - 3,5% en 28,5% (25% + 3,5%).*